

Siyasi Başvuru Hakkının Kullanılması Üzerine Kamu Kurumlarının Sorumluluğu

Anayasanın dilekçe hakkını düzenleyen 74 üncü maddesinde bir yandan kişilerin kendileriyle ve kamu ile ilgili talep ve şikâyetlerini yetkili makamlara ve Türkiye Büyük Millet Meclisine başvurma hakkı düzenlenirken, diğer yandan bu hakkı yerine getirmekle yükümlü kurumlara yapacakları inceleme ve değerlendirme sonuçlarını gecikmeksizin bildirme yükümlülüğü verilmiştir.

Anayasanın bu kuralı gereği kamu görevlileri de dâhil olmak üzere kişilerin talep ve şikâyetlerini TBMM'ye iletebilmeleri, adli ve idari başvuru yollarından bağımsız olarak güvence altına alındığı gibi, TBMM'ye yapılan başvurular Devlet Memurları Kanununun vb. Kanunların idari başvuruda aranılan 'müracaat ve şikâyetlerin en yakın amirden başlayarak silsile yolu ile yapılacağına' ilişkin kuralı kapsamında bulunmamakta ve kamu personeli doğrudan TBMM'ye başvuru hakkını kullanabilmektedir.

Bu hakkın gereklerinin layıkıyla yerine getirilmesi, idarenin işleyişinde şeffaflığın, hesap verilebilirliğin sağlanmasında, hak ve hürriyetlerin güvence altına alınmasında yaşamsal önemdedir.

Yine Anayasanın 40 ıncı maddesinde hak ve hürriyeti ihlal edilen herkesin yetkili makama geciktirilmeden başvurulması imkânının sağlanması ve Devlet organlarının, işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtilmesi zorunluluğu getirilmiştir.

Anayasanın dilekçe hakkını düzenleyen kuralı gereğince çıkarılan 3071 sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun, 3686 sayılı İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Kanunu ve 5840 sayılı Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Kanunu ve TBMM İçtüzüğü hükümleri gereğince, TBMM Dilekçe, İnsan Haklarını İnceleme ve Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonlarına talep ve şikâyetleri kabul etme, bunlar hakkında altmış gün içerisinde inceleme, değerlendirme yapma ve karar verme görev, yetki ve sorumluluğu verilmiştir.

Bu görev, TBMM'nin yürütme makamları üzerindeki en temel görevlerinden olan siyasi denetim görevinin de bir tezahürüdür. Yapılan denetim işinin mahiyeti, muhataplarının konuya ilişkin her türlü bilgi ve belgeleri sunmalarını, işlemleri hakkında gerekli açıklamaları yapmalarını gerektirmektedir.

Bu hakkın kullanılması durumunda kamu idarelerinin; Kanunda belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde dilekçe hakkını kullanan kişilere karşı doğrudan görev ve sorumlulukları bulunduğu gibi, TBMM komisyonlarının bu hakkın gereklerinin yerine getirilmesi için yaptıkları araştırma ve incelemeler çerçevesinde bu komisyonların talebi üzerine, ivedi ve belirtilen süre içerisinde gerekli incelemeleri yapmak ve edindikleri bilgileri bu komisyonlara sunmak, TBMM'nin iradesini yansıtan bu komisyonların aldıkları kararlara ilişkin yaptıkları iş ve işlemleri bildirmek gibi görev ve sorumlulukları da bulunmaktadır.

TBMM komisyonlarının taleplerinin karşılanmasında gerekli hassasiyetin gösterilmesi, yasal gereklerin yerine getirilmesinin yanı sıra bu komisyonlar aracılığıyla

yapılan yasama denetiminin işlevselliği ve TBMM'nin saygınlığı bakımından da önem arz etmektedir.

Bu sebeple, dilekçe hakkının kullanılmasında veya bu hak çerçevesinde TBMM Komisyonlarından gelecek taleplerin karışlanmasında Kamu Kurumlarınca aşağıdaki hususlara dikkat edilmesi gerekmektedir.

1. TBMM Komisyonlarından gelen dilekçelerin incelemesine dair talepler süresi içerisinde sonuçlandırılarak, inceleme, soruşturmanın bitirilememesi durumunda işlem safahatı hakkında, yazışmaya mahal vermeden, makul süreler içerisinde gerekçeli cevap verilmelidir.

2. Şikâyet başvurularına ilişkin inceleme talebi içeren Komisyon yazışmalarına, şikâyet edilen kişi veya makamın verdiği bilgilerin yanı sıra, vesayet makamı veya hiyerarşik makamın/birimin gözetim ve denetim yetkisini kullanarak ulaştığı netice ve değerlendirmelerle birlikte cevap verilmelidir.

3. Dilekçe Komisyonundan gelen denetim, araştırma ve değerlendirme taleplerine öncelik verilerek, inceleme ve soruşturma yapılmasında teftiş ve denetim birimlerince gerekli hassasiyet gösterilmelidir.

4. Dilekçe Komisyonun toplantılarına en az Genel Müdür seviyesinde Bakanlığın temsili sağlanmalı, Hükümetin temsil edilmediği Komisyon toplantılarına ise gündem konusunda yetkin kişilerin katılımı sağlanmalıdır.

5. TBMM'ye yapılan dilekçe hakkı çerçevesindeki başvurularda, Devlet Memurları Kanununun 21/2 nci maddesinde belirtilen 'en yakın amirden başlayarak başvurma' usulü aranmamalı ve bu doğrultuda TBMM'ye başvuru hakkını kullanan personel hakkında herhangi bir disiplin işlemine tevessül edilmemelidir.

6. Gerek doğrudan kişilerden gelen başvurularda, gerekse TBMM Komisyonlarının dilekçelere ilişkin yazışmalarına verilecek cevabi yazılarda, kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağı ve süreleri belirtilmelidir.

7. Dilekçe hakkı çerçevesinde yapılacak yazışmalara, yazının içeriği hakkında bilgi verecek kişinin unvanı, ismi ve telefonunun yer aldığı irtibat bilgileri yazılmalıdır.

Dilekçe Komisyonu Başkanlığı